

[Undervisningsministeren.]

dansk Frihedslovgivning paa hele dette Omraade. Man kan jo godt hævde den modsatte Anskuelse, men man kan kun gøre det ved at slippe noget uhyre værdifuldt i vor danske Skole og ved at fornægte Frihedens uhyre Betydning netop paa Skolevæsenets Omraade, og jeg vil ikke tro, at det ærede Medlem vil være med til det. Man vil ogsaa ved en saadan Tankegang, som det ærede Medlem var inde paa, slippe en vigtig Bestanddel af det, der efter vor Opfattelse hører med til sandt Demokrati: nemlig fuld Frihed paa aandelige Omraader. Jeg vil tilføje, at en saadan Opfattelse er fremmed for dansk Tankegang. Friskolen er med andre Ord en Sikkerhed og en Garanti for, at Staten aldrig skal faa Magt til at ensrette Børnene gennem den offentlige Skoles Undervisning og Opdragelse, men at der skal være Mulighed for, at Forældrene ad andre Veje kan opfylde den Undervisningspligt, som paahviler dem i Forholdet til deres Børn, og det er den simple Forklaring paa, at jeg som Folkeskolemand med megen Glæde og Tilfredshed fremlægger dette Forslag.

Derved bliver det jo saadan, at Friskolen bliver en værdifuld Skoleform, ogsaa for den offentlige Skole. Man kan ikke lægge sig til Ro i den offentlige Skole, hverken undervisningsmæssigt eller opdragelsesmæssigt, paa Metoder, Principper eller Ideologier som absolut gældende Norm, thi den ved, at Forældrene har Mulighed for at oprette deres egne Skoler. Med andre Ord, den offentlige Skole kan aldrig i dette Land komme ud for den Fare at blive en aandelig ensrettet Anstalt, og vi ved fra meget tydelige Eksempler, hvilken Ulykke en saadan Ensretning betyder for et Lands Ungdom. Jeg vil hævde, at vi aldrig maa komme ind paa disse Veje, de er lige hæslige og farlige, hvilket Navn man end smykker dem med, og hertil kommer — hvis vi vil se bort fra dette principielle, som for mig alligevel betyder noget i den Tid, vi lever i, hvor man ser saa mange Vildfarelser netop paa det aandelige Omraade —, at jeg er fuldkommen enig i, at Friskolen har betydet et saadant Incitament og en saadan Inspiration for den offentlige Skole, at den skal bevares. Ingen ved, hvilken Dag den igen kan komme til at betyde dette.

Jeg vil indrømme, at det maaske i de senere Aar ikke har været særlig fremtrædende, men det kan udmærket komme igen, og jeg kan slutte mig til, hvad der er sagt fra anden Side, idet jeg henvender mig til det ærede Medlem Frk. Inger Merete Nordentoft, at jeg kan ikke tænke mig en rigtigere Løsning af Spørgsmaalet om en Forsøgsskole end netop gennem den private Vej. Det, jeg er bange for, er en stor, offentlig, autoriseret Forsøgsskole fra Statens Side eller fra Kommunens Side. Jeg tror, den vil have langt større Betydning, hvis den kom frem ad Frivillighedens Vej, og det aabnes der netop, som det er sagt, i dette Lovforslag virkelig Mulighed for.

Efter disse Bemærkninger om det principielle vil jeg gerne gøre nogle Bemærkninger til de ærede Ordførere om de forskellige Punkter, der er blevet nævnt.

Det ærede Medlem Hr. Hauberg hævdede gentagne Gange, at naar Friskolerne var gaaet tilbage, var det ikke de økonomiske Forhold, der var Aarsag hertil, det var andre Forhold, det var den offentlige Skoles langt højere Standard nu end tidligere. Ja, begge Dele har vist spillet en Rolle; men hvis vi skulde følge det ærede Medlem i hans første Paastand, at de økonomiske Forhold ikke havde betydet noget, saa var der jo ingen Fare ved at give dem noget mere, for saa vil det heller ikke komme til at betyde noget, at Statstilskuddet, som det ærede Medlem paaviste, er steget, saaledes at det er, jeg tror han sagde 28 Gange højere nu end i 1899. Jeg tror nu ikke, Betragtningen holder, jeg er enig med de Talere, der har nævnt, at ogsaa det økonomiske har spillet en vis Rolle for den ikke store Tilbagegang, der har været. Man maa nemlig huske paa, at de Krav, der nu stilles til det offentlige Skolevæsen, øjeblikkelig faar Indflydelse paa den private Skole og Friskolen, saa der ogsaa rejser sig store Krav der, og det er da givet, at de er meget vanskelige at opfylde for en lille Friskole.

Saa sagde det ærede Medlem, og andre har gentaget det, at nu var den offentlige Skole og Friskolen blevet nogenlunde ligestillede. Det er ikke rigtigt, det vil jeg dog gøre opmærksom paa. Det ærede Medlem brugte Udtrykket „en Smule“ om det, som de interesserede Forældre skulde betale. Men ca. 25 pCt. af Udgifterne er nu ikke